

16.
M. G. S.
Först

En
HISTORIST, GEOMETRIST och PHYSICO-OECONOMIST

Beskrifning

Öfver

PEDERSÖRE

BOKN i OESERBOKN.

Första Delen,

Öfver

Sjö = Staden

JACOBSSTAD.

Med Wederbörandes Samtycke

Under

OECOM. PROFESSORENS och Sw. Wetensk. Acad. samt

Upsala Wet. Soc. Ledamots

Herr **PEHR KALMS**

Inseende,

För MAGISTER Krantsen

Utgifwen och Förswarad

af

HANS HENRIC ASPEREN,

Öfverborninge.

Den 1 Julii 1763, för midd. i Åbo Acad. Öfre Lärosal.

WBD / Trykt hos JOHAN CHRISTOPHER FRENCKELL.

Gen. Liburgens 20 Exemplar

KONGL. MAJ:TS
TRO-MAN OCH ÖFVERSTE
VID DESS
LIF-REGELENTE TIL HÅST,
SAMT
RIDDARE AF KONGL. MAJ:TS
SVÅRDS-ORDEN
HÖGVÅLBORNE GREFVEN
HERR PONTUS
DE LA GARDIE,
NÄDIGE HERRE.

At HÖGA ÖFVERHETENS samt MÆCENATERS gynnande varit en ibland de måst betydande orfaker til samtelige Vetenskapernes samt en rätt Hushållnings upkomst och tilväxt uti et Land, vitna väl alla tiders historier, men i synnerhet tjänar vårt Fädernesland i fednare tider derutinnan för osf til et märkeligt bevis. Et

Et ibland de största bevis härupå finner man i den i alla tider högtanfedde GREFLIGE DELAGARDISKE ÅRTEN genom hvilken åtgärd, at förtiga annat otäligt den både til Vetenskapernes och Sveriges välstånd bidragit, den Stad och Ort blifvit anlagd och hågnad, hvilken låge, hushållning och öden jag på desse blad sökt enfaldigt afskilra.

Tag derföre, HÖGVÅLBORNE HERR GREFVE, ej onådigt up, at jag i brist på fullkomligare prof af den diupa vördnad och årkänslan, som för HÖGVÅLBORNE HERR GREFVEN, ÖFVERSTEN och RIDDAREN jag hyser, fördriftar mig allerödmiukast EDERS HÖGA NÅDE tilägna och upoffra detta spåda försök til beskrifningen öfver den Ort, som utom Den HÖGA DELAGARDISKE FAMILIENS hågn, ej ännu vore annat än en ödemark, med ödmiukaste anhållan, det tåktes EDERS HÖGA NÅDE ännu låta dess invånare blifva delaktig af Dess HÖGA NÅD och BESKYDD, ibland hvilka jag råknar för den högsta åra at få framhärda

HÖGVÅLBORNE HERR GREFVENS,
ÖFVERSTENS och RIDDARENS

Allerödmiukaste tjänare
HANS HENR. ASPEGREN

KONGL. MAJ:TS
TRO-TJENARE och DIRECTEUR

Vid Kongl. Landtmäterie-Commission i Finland, samt Le-
DAMOT af Kongl. Svenska Vetenskaps Academien,

HÖGÅDLE

HERR EPHRAIM OTTO
KUNNEBERG,
HÖGGUNSTIGSTE GYNNARE.

KONGL.
TRO-TJENARE och
Vid Lif-Dragou-
HÖGVÅLÅREVÖRDIGE

HERR MAG. CARL JOH.
GUNSTIGSTE

De höga och många förmoner jag af Herr DIRECTEUREN
och ovärderliga Handleddning och undervisning i Vetenska-
samt den Gunst jag sedan min ankomst til Kongl. Acade-
at åtniuta, har ej annat kunnat än hos mig upväcka för E-
venhet. At på något fätt kunna visa min inre böjelse, tager
min skyldighet, uti tillägnandet af närvarande korta beskrif-
komst. Min förmåga sträcker sig ej än längre. Emedlertid
för mine Högtvördade GYNNARES beständiga Väl, alltid be-
derlig vördnad til stoftet framhårdar

HÖGÅDLE HERR DIRECTEURENS,
Samt HÖGLÅRDE HERR

ödmjukaste
HANS HENRIC

KONGL. MAJ:TS
TRO-TJENARE och PROFESSOR
I Historien och Sedo-läran vid Åbo Academi.

HÖGÅDLE och VIDTBERÖMDE

HERR MAG. JOHAN
BILLMARK,
HÖGGUNSTIGE GYNNARE.

MAJ:TS
REGE^{NTS} - PASTOR
NE Regementet,
och HÖGLÅRDE

BÄCKMAN,
GYNNARE.

under mitt vistande vid Kongl. Landtmäteriet; den trängna
perna jag i flere års tid under Högädle Herr PROFESSOREN,
mien härstädes af Herr Regements - PASTOREN fädt åran
der, Gunstige Herrar, en med synnerlig vörndnad upsyld tilgif-
jag mig friheten at härigenom för allmänheten ådagalägga
ning öfver Sjö-Staden JacobsStads Läge, Öden och Up-
skall jag dock, näst et trågit anropande hos Allmakten,
flita mig om at kunna visa, det jag med hög och oförän-

VIDTBERÖMDE HERR PROFESSORENS,
REGE^{NTS} - PASTORENS

tjenare
ASPEGREEN.

Borgmästarena

Ädle och

Herr L A R S
B L O M,

Rådmännerna

Högwälsaktade och

Herr MATTHS NYMAN,
Herr ANDERS WINSTEN,
Herr CARL

 Jag räknar för et synnerligt nöje, at för de tid efter annan Academiska Arbete; hwilket jag så mycket inera finner mig Stad, I jämnväl, genom skrifwelse behagat göra mig kunnig träffat Eder önskan, och fullgjort Eder åstundan wet jag icke; skänkt tid tillåtit, sikt göra de däruti förefallande omständigher ock för öfrigit räknar för en ära och en angenäm skyldighet, at dar och förblifwer

Herrar Borg=
Och samtelige

Ödmücke och
HANS HENRIC

i Jacobsstad

Högaktade /

Herr **NATHANAEL
HÄGGSTRÖM,**

Där sammastädes

Lagsarne,

Herr **ANDERS BIRING,**
Herr **PETTER TELIIN,**
MALM,

mig ertedde godheter, så öfverlämna mine Herrar närvarande förbunden til, såsom utom det at Afhandlingen angår egen om de måsta deruti förekommande Anmärkningar. Huru jag dock har jag så mycket rummet, omständigheterna och en inter Allmänheten begripelige. Så mycket hos mig står, skall jag kunna wisa det jag med wördnad och tjenstaktighet, framhåller

måstarers

Rådsmännernes

Hörsammeste tjenare
ASPEGREEN.

AUCTORI,

Laudantur pictores, qui tenues pulvisculos ope penicilli apte adeo disponunt, ut ædes, urbes, nec non integras regiones coram quasi conspiciendas nobis exhibeant. Majorem tamen adhuc in Historicis miramur solertiam, qui, sparsas monumentorum lacinias colligendo, non solum externam formam, in qua adumbranda occupantur pictores, luculenter proponunt, sed etiam in interiora urbium atque regionum penetrant, singulaque, quæ ad cognitionem earum pertinent, ita explanant, ut nihil nobis tempore abditum, spatio invium aut loco sit clausum. Latuerant diu fata JACOBSTADII, urbis non tam antiquitatis gloria, quam recentiorum incrementorum numero celebris; quæ dum Tu, Clarissime Domine CANDIDATE, elegantissima hac dissertatione exponis, & magnam nobis paris voluptatem, & Tibi simul facilem ad honores paras aditum. Ego igitur hanc prætermittere non potui occasionem, quin pro ea, quæ inter nos est amicitia, Tibi gratuler eximias ingenii dotes, felices in studiis progressus & lauream tempora Tua propediem redimituram. Faxit quoque Supremum Numen, ut præmia, quæ virtuti & eruditioni debentur, brevi consequaris uberrima.

VALE.

C. F. MENNANDER, F.

Företal.

Näskikten med rätt många Academiske Lärdoms
profss utgifwande är wäl egenteligen/ at med
färdighet kunna förklara/ förswara och bewi-
sa någon wijs tilförene bekant sak/ utan syn-
nerligt affeende på andras deraf tilflytande nytta;
men lämpas ännu til sådana omständigheter/ af hwil-
ke allmänheten kunde hämta någon fördel/ så blifwer
nyttan af desse lärda Arbeten mångfaldt större. Näst
en sann Gudsfruktan lär kärleken för Gäderneslandet
wara en af de förnämsta skyldigheter för et Lands
Inwånare; I de Wettenskaper/ hwilke genom egne
och flera observationer samt djupt bokwett skola up-
odlas/ hinner en Academisk Ungdom sällan göra de
framsteg/ at han deruti kan utgifwa något genom-
mogit Arbetes; desz snille-foster är et sällan et blott ut-
drag af redan tryckte och allmänheten kunnoge skrif-
ter/ oansedt med andre ord och i annan ordning; nå-
gre nya saker efterletar man därstädes ibland så-
fångt; icke desz mindre kunna de dock äga sin stora nytta.

Men wöl man se et fält / därpå mycket ännu är os-
arbetat / och hwarest mycket nytt samt där det flästa ännu
obekant finnes och af hwilket allmänheten större
nytt tillfinter; så gånge han til Gäderneslandets Histo-
riska och Oeconomiska Beskrifningar: där kan hwart
ställe / när det rätt utföres / framräcka margfaldigt
nytt och nyttigt. Den Politiske / Kyrko / Lärda, Konst-
närers och Natural = historien, Naturkunnigheten,
Hushållningen med alla dess grenar / Läkare konsten /
jämte flere Wetenskapen ärnå därigenom stort lius
och märkelig förkofran. Gäderneslandets Historie lämnar
oss underrättelse om så wäl våra Förfäders lef-
nadsätt / efterbömen och sel / såsom ock / om vårt
Lands fordnä och närwarande lägenhet och beskaffen-
het. Oeconomien wisar oss war Hushållning / dess
framgång och felaktigheternes rättande. Utarbetas
dessa Amnen wäl / kunna våra öfningar ej annat än
blifwa gagnelige för allmänheten / förwarade och be-
prissade af efterkommanderne / samt andre Wetens-
skaperne winna under allmän wälmågo sin fortkomst.

J betraktan här af, har jag trodt löna mödan /
at lämna mine Landsmän en beskrifning om min
hemort. En kort tid jämte brist på tillräckliga un-
rättelser rörande dess äldre tilstånd och Oeconomie,
gör at jag ej nu får framlämna mer än en liten
början; dock förmodar man det den S. L. med wän-
ligt wälbehag anser detta mitt ringa Arbete.

Om Sochnens ålder och läge.

Nedan Swea Konung ERIC XI, hade genom sin Svärger BIRGER JARL till Bielbo år 1249 bräckt det vidsträckt Österbotn under Svenska Kronan, indeltes Landet för Christendomens forplantning (full), af berörde JARL i 2:ne Sochnar, MUSTASAARI och PEDERSÖRE (a). Till den förra hörde: alt det Landet, som i närvarande tid inbegriper Lapfjärds, Nerpis, Ilmola, Storkyro, Lillkyro, Malax, Lappo, Laihela och Mustasaari Sochnar, med en del af Vöro; men till PEDERSÖRE hela norra delen af Landet, ifrån och med en del af Vöro Sochn (b) till Rysska gränser och Lappmarkerna; I början af 13 *Seculo* hade redan Kemi och Salo Sochnar skilt sig derifrån (c), samt 1467 GamleCarleby (d); ifrån Kemi *separertes* sedermera Ijo, af Jjo Pudasjervfi 1641 (e). Från Salo *Pastorat* skilde sig tid efter annan Limmingo, Uhleå, Carlö, Sikajoki, Pyhäjoki och Calajoki; ifrån Limingo, Paldamo, i Kung ERIK XIV tid; ifrån Paldamo, Sotkamo Sochn 1641 och Cajana Stad 1651 (f) ifrån GamleCarleby aföndrade sig Lochteå 1580, Cronoby 1601, och Kelviå 1639. (g).

Ifrån Pedersöre hade skilt sig på södra sidan NyCarleby Sochn 1611 och den delen af Vöro, som hörde under henne i början af 15 *Seculo*.

Sedermera har Sochnen till innewarande tid förblifvit odelst; deß nuvarande längd ifrån N. W. till S. O. eller ifrån Betsiska Hafvet till Särjervfi Sochn i Tavastland räknas till 20 mihl, samt bredden till 3 å $3\frac{1}{2}$ mihl, gränsande på västra sidan mot Boetiska riket, på den södra mot NyCarleby och Lappo Sochnar, på den östra mot Ruovesi och Särjervfi.

rijerfvi Sochnar i Tavaftland, på norra mot GamleCarleby och Cronoby.

Nu förekomma i denna Sochn 6 Kyrkor: Jacobsstads bygd 1730. Pedersöre för sig self, bygd som förmenes 1250. Lappajerfvi 1637. Alajerfvi 1752. Evijerfvi 1760. Af hvilka jag nu allenast är sinnad at den Gunstige Läsaren öfrver lämna en Historisk och Oeconomisk Beskrifning öfrver den första eller Sjö- Staden Jacobsstad. Vid lågliga tilfällen skall med G. B. det öfriga efter hand framkomma.

(a) Botins Sw. Hist. 4 tidem. pag. 176. Messenius in Scandia illustrata Tom. X. pag. 9. (b) Präpos. & Past. Mathesii Dissert. de Ostrobornia pag. 84. (c) Ejuld. Dissert. pag. 29. 54. 55. (d) Mag. jac. Chydenii Disput. om GamleCarleby Sen. Del. pag. 10. (e) Mathesii de Ostroborn. pag. 40. (f) St. pag. 17. til 26. jemte Chydenii loc. cit.

S. 2:

Om Orsaken til JACOBSTADS anläggande.

Junan jag skrider närmre til ändamålet, är nödigt, at något orda om tilfallet til denna Stads anläggande.

Eedan Swea Drottning CHRISTINA på Swenska sidan indelt de förnämsta fastigheter bland Adeln, kunde ej Österborn undgå, at ock wara et mål för des frifkostighet. Cronoby Sochn undantagandes, wore de öfrige satte under wisse Grefwars, Friherrars eller andre förtiente Adelsmäns disposition. (a).

Pedersöre Sochn blef med alla des hemman och lågenheter År 1652 den 19 Junii tildelt Swea Rikes Tro. Man Rikes Mars

Marschalken och Gener. Fältherren, Præs. uti Krigs-Collegio och Lagman öfwer Upland, Högwålborne Herr JACOB DE LA GARDIE, Grefve til Leckö, Friherre til Ekholm, Herre til Kåleka, Kida, Hopsal och Rungie, för de långlige, tappre och märkelige Tjenster Han gjort både Drottningen, samt Des Fader, Kung GUSTAV ADOLPH, och FaderFader Kung CARL IX samt hela Swea Rike; och såsom berörde Drottning hade sig ej allenast bekant Soluens storlek, och Inneväanarens talrikhet, utan och bemålte Söfns förträffeliga hamn; så gafs berörde Grefve och Des Manliga Bröst. Urfwingar tillstånd, at anten då, eller i framtiden, därstädes så anlågga en Stad, med försäkring, at på den samma niuta de wilkor, friheter och rättigheter, som andra Swenska Städer i gemen hugna sig af.

3 anledning häraf, tänkte berörde Grefve begynna med anläggningen; men Des annalkande Ålderdom och medföljande bråtligheter, samt kort derpå timade död, nödgade Honom at lämna denna omsorgen åt Des efterlämnade Enke. Grefwinna Fru EBBA BRAHE, boren Grefve Dotter af Visingsborg, Grefwinna til Leckö &c. hvilken och kort därpå den 27 Oktobr. 1652, lät fullfölja sin Saliga Grefwes *intention*, och besullmäktigade Henrik Tavast, Befallningsman öfwer Des Gods i Finland och Österbotten, at anlägga den samma, (b) hwilket kort derpå skedde.

(a) Se Math. Disp. de Offb. p. 5 & 6.

(b) Grefwinnans egenhändig instruction war, 1:o at han, H. Tavast, skulle med det aldrasförsta genom en god Ingenieur, låta fundera Staden, (hwilken efter Grefwens Namn skulle heta Jacobsstad) på det bekwämligaste ställe, som därtill wid hamnen kunde finnas, 2:o at til deras behof, som där komma at bo, underlägga Staden 4 à 5 af de näst intil belägna hemman, 3:o at upbyggga en Rådhusa, Tullhus, Sraquete &c.

Om Stadsens tid efter annan und- fångne Kongliga Privilegier, Resolu- tioner och Confirmationer.

Staden blef i följe häraf derpåföljande året 1653 anlagd,
3 mihl N. N. O. ifrån Pedersöre Moderkyrka, på en torr,
sandig, sluttande och nästan på alla sidor af Botniska Hafsa
wifare

Utom des, har ock denna Tavast af diro dato undfått följande
Memorial:

- 1:o Att med all sit werksålla Stadsens fundacion i Pedersöre.
- 2:o Att intet tillåta NyCarleby Boarne drifwa Handel och hålla Märk-
nad i Pedersöre som som förr stedt, utan borde de därmed afstå,
samt påföljande winter utfråssa hwad de kunna hafwa at fördra.
- 3:o Skulle ej tillåtas desse någon utseppning ifrån Solnen, eljest skul-
le deras gods arresteras.
- 4:o De Skutor, som Pedersöre Boarne kunna hafwa at försälja, skul-
le til ingen annan, än Borgareua i Jacobsstad afstås.
- 5:o Skulle ingen Borgare i Staden ifrån NyCarleby intagas, på det
nämnde Stad ej måtte därigenom aftaga.
- 6:o Att Husfolk, som i Pedersöre sig nedsatt, skulle tillsågas at flytta
och bygga i Staden, och ej tillåtas på byggen hafwa deras hemvist.

Grefwinnan begick också i samma månad genom sin Broder Pehr Brahe, Grefve til
Wifingsborg, Friherre til Cajana, Herre til Rydholm, Lindholm, Bra-
helinna och Bogesund; Swea Rikes Råd och Drotz, Præsident uti Kongl.
Hof, Rätten i Stockholm, Lagman öfwer Wästmanland, BergsDalen och
Dalarne, så ock General Gubernator öfwer Finland, med Åland och Ö-
sterborn, samt Åbo Acad. Canzler, at Landshöfdingen i öster- och Norr-
boten Thure Ribbing blef antydd, at i bästa måtto wara nämnde Gref-
winnans tjenare Henrik Tavast, efter ägande fullmägt och instruction,
behjelpelig til samma Stads fundacion, begynnelse och upwärkt, at icke
de andre Städer, eller någon annan, nu eller i framtiden, i någon
måtto, måtte tilskynda Staden mehn och försång.

wikarne omgifwen ort, under 63° 41' 6" Pohl högd. 10 $\frac{1}{2}$ mihl norr om Wasa Stad, samt Landshöfdinges-sätet, fordnä Kungs Gården Korskholm. 6 $\frac{2}{3}$ mantal af de näst omkringliggande ågor af Kyrkobyn blefwo den samma underslagne tillika med råntorne: hwilke dock sedermera under den stora reduction i Kung CARL XI tid, blefwo til Kronan indragne, och i dess ställe Pinnonäs Kungs Ladugårds, bestående af 4 mantals ågor, Staden til utrymme, mullbete, och råntan til Magistratens afönning, bewiljad. (a).

Staden råknas efter den ordning som Städerne nu emellan på Riksdagarne i afittages til den 92.

Hwad dess Privilegier beträffar, så blef wid Hennes Kongl. Maj:ts Drottning CHRISTINÆ. gifne donation på dens

- (a) Stadsens Borgerfkap låto redan den 31 Oct. 1658 genom Rådman Paul Kröger, anhålla om tillstånd, at af Borgmästaren i Stockholm, Anders Jöransson, hwilken då innehade denna fastighet, få inlösa den samma, Staden til mullbete m. m. efter den samma war til salu; men som Grefwinnan BRAHE, sielf war i tanka at inbörda den til et Säteries anläggande, blef ansökanen denna gången afslagen. Icke dess mindre blef dock Pinnonäs af Jacobsstads Fullmäktig Rasmus Räsvaldsen den 3. Aug. 1661 inlöster med alla dess underliggande ågor, i åker, äng, skog, sifferwattn m. m. i från berörde Borgmästare, Anders Jöransson, och dess Wåg Aflesoren Johan Lagerkrona för Jacobsstads Inwånare mot 2200 Dal. Koppr. mts köpsfilling. Sedermera blef år 1682 den 21 Febr. genom den til reduction auctoriserade commissionens Resolution, Jacobsstads ågare behållne orubbade wid deras derå köpte skatträttighet, af hwilket dock råntan skulle efter Jordaboken betalas. År 1684 den 14 och 15 julii, utföll wid Ordinar. Håradstinget i Pedersöre Eofn uti Wederbörandes närvaro, behörigt fastebref på berörde gods, med Håradshöfdingenu Nils Klercks underskrift, samt enteligen År 1685 den 23 Oct. och råntan af detta gods, som tilföre tilfallit Kronan, af Håga Öfwerheten anslagen til Magistratens afönning i Jacobsstad.

denna Stad, förunt lika Privilegier med de öfrige nyssbyggde Städer på Östra sidan, jemte 10 frihets år, för alla utskulder.

Sedermära blef wid Riksdagen i Stockholm År 1660 den 21 Nov. under Hennes Kongl. Maj:t HEDVIG ELEONORA, (b) 1673 den 13 Januar. (c) i Upsala 1675 27 Sept. (d) 1676 15 April (e) desse Privilegier bekräftade, och på Stadsens andragne besvär en och annan frihet desutom invånarna förunte, hvilka man för widlystighetens skull, är förorsakad at blott forteligen i anmärkningarna något omnämna.

Men

(b) Staden blef af Hennes Maj:t försäkradt at oturbert få niuta de af Drottning CHRISTINA undfångne Stads privilegierne, och skeddast för NyCarleby boarnes molest, med besättning at wid frihets årens förlopp därom anmäla sig wid Kongl. Commerce-Collegium, hwarest de bästa skulle blifwa i aktagit och befordrat. Såsom och, at jacobstad skulle enskilt behållas wid Pedersöre Salne marknad, som nu hålles wid Lappajerfvi Capell kyrka, årligen den 21 Sept. Dessutom skulle de och nyttia en oturberad handel, öfwer hvilket Landshöfdingen i Orten skulle hafwa en allvarsam upsyn.

(c) Genom Grefwinan BRAHES bemedlande, blef Staden ännu 8 frihets år förunte, för all tunga och exaction til Kronan, af hwad namn det wara må, för det Stadsens invånare under warande frihets år, i feigde tiden warit plågade med Båtsmans håll, utgifwit Contributioner, Krigshjelpen, Mantalspenningar, m. m. lika med de andre Städer, hvilket Hennes Kongl. Maj:t, jemte de jämngoda Privilegierne med de andre Städer wil hafwa så mycket mera stadfäst, som Hennes Kongl. Maj:t är förekommit, at där i hela Landet ingenstädes bättre Stads hamn och inlopp finnas och bekommas kan.

(d) På Borgmästarens och Fullmäktigens för jacobstad, Pehr Larsson Alms andragna beswars puncter, har Hans Kongl. Maj:t CARL XI försäkradt och resolverat.

1:o At Staden förskonas för betalning af innesstående resten för då warande och näst förut framslutna året, med försäkran om Conservation wid Stads rättigheten, samt at forderligast warda beundad och försedd med fullkomliga Privilegier.

Men baktadt alla des wundne fördelar, hade det dock med
alt så när gått kräft gånge, i ihu Hans Kongl. Maj:et, CARL
XI (otwifwelaktigt på de näst gränsande Städernas inlämnade
beswår på Riksdagen) 1682 lämnade den 6 Decemb. Stads-
sens Fullmäktig Christer Henriesson Kundskap om, at Sta-
den skulle ödeläggas, och des invånare flytta sig til de näst
grän-

B

2:o Att bringa Staden til någorlunda flor och wälstånd, efterlåtes
ej allenast Staden at uphandla all den tiära, som finnes i Pe-
dersöre Sötk, utan förpligtas det tiärucompagniet at af Staden
omdigerligen emottaga den samma tils widare förordnande, blif-
wande jämwäl efterlätit, at denna Stad, icke mindre än de andre
Österbotniske Städerna, med annan handel, såsom Bjältar, Säg-
bräder, Trän och mera sl:kt, hos Landtmannen sin näring frött
och obehindrat drifwa och försätta må.

3:o Om sökt försköning uti utlagorne af den uti Staden inköpte
jord, låsawas, efter inkommen Landshöfdingens relation, all g:dr-
lig wilsfarighet.

4:o Införwäntas Landshöfdingens yttrande, huru Staden med fle-
re eller då föreslagne 9 $\frac{1}{2}$ näst omkringbelighe mantal kunde hug-
nas, och tillåtas eljest at Magistraten til sitt underhåll må ninta
så stor del af Bakugns Penningar, Brygg och Slakterie accisen,
samt röde Penningen af allt det i Staden ärfwes, som andre
Städer i Österbottn åtniuta, med hwilla den skall wara lika
berättigad.

5:te Punkten, angår Tobaks-Compagniet.

6:te Tiäruhandeln i anseende til Compagniet.

7:o Anbefalles en noga ransaknings anställande öfwer Inspektoren
Tavalls för Staden präjudicerliga handel, börande Landshöfdingen
altid låta sig wara på det högsta angelägit Staden wid des rättig-
het emot hwariehanda intrång at conservera och handhasiwa.

8:o Samtyckes at Postgången emellan denne och de södre Städer
må inrättas.

9:o Angår det Staden bör hos Kongl. Hof:Rätten sig annåla, at
följa rättelse därutinnan, at de ifrån Stads foro blifwit dragne til
Landsting.

10:o Angår at Kongl. Maj:et ej tils widare kan samtycka leglations
friheten på Tykland.

gränsande äldre Städer; dock har Hans Kongl. Maj:t sedermera i regard til den underdånige remonstration, med hwilken Commerce Collegium inkommit, såsom ock för flere andre Considerationer bewillat Borgarskapet prolongation på 5 år, des förinnan wille Hans Kongl. Maj:t fullkommeligen om JacobsStads och NyCarlebys situation, samt nåring och nytta ransaka låta, och hwad fördelar hwardera niuta af Kronan och Hans Maj:t, samt hwad de af sig kasta, hwarefter Hans Kongl. Maj:t wille lämna resolution.

Sedermera blef på Riksdagen den 9 Nov. 1686 på Jacobsstads underdåniga ansöknings och besvär resolveradt: at så wida Staden sökt blifwa conserverad wid sine undfångne Privilegier, efter den gifne Prolongation på 5 år, hwilke nu ginge til slut, och de förmålt sig kunna wila, hwad nytta och tjenst Hans Kongl. Maj:t af Staden hafwer, genom Commerce Collegii och Landshöfdingens underdånige relation, samt Kronans räkningar, och om Stadens goda situation, hamn och redd afwen blifwit betygadt af Skepps Commendeuren CHRISTOPH. VERNICK, samt Skepparen på Kronans Skepp PHILIPPUS, Paul Henriksfön Lychten, genom afgifne attester; wid hwilken Stad Kronans Skepp öfwer winteren legat. Wår
rande

11:o Tillåtes denne Staden afwen som NyCarleby efter nödtorften idla och fortsätta Stubbgrerie, allenast at de bygga på Craveel, det de wilja hafwa til saklu.

12. Utsätter at beckbrännerie ansöknigen dependerar af fallande resolutioner öfwer Tiåru compagniet, och förwises til Kongl. Gen. Commerce Collegium.

13. puncten stadgar, at Spannemål ej må föras af Landet wid hård tid; och af dem som något i förråd hafwer, icke alt för högt til den fattigas förtrefn segrad blifwa, wil Kongl. Maj:t til Lands- höfdingen hafwa remitteradt, hwilken härom all behörig försorg bära måste.

rande jämte af Allmoget i Solnen berättadt, at berörde Stad wore dem til hjælp i deras angelägenheter, och utlagors afbetalning: hvarföre Kongl. Maj:t nådigst welat Jacobsstad ännu vidare 3:ne Års prolongation förunnat; emellertid skulle Landshöfdingen sig noga informera om denna Stads situation, belägenhet och nytta, samt hos Hans Kongl. Maj:t med underdånig relation däröfver inkomna, hvarå Kongl. Maj:ts nådige resolution sluteligen följa kunde. Anteligen blef år 1689 den 18 Martii utfärdad Kongl. resolution och Förklaring öfver Jacobsstads underdånigast föredragne ansökande, genom des utskickade Fullmäktige til Riksdagen, i Stockholm, så lydande: "Efter som denne Staden hafwer underdånigast framwist Landshöfdingens underdånige relation, huru han hafwer efterkommit Hans Kongl. Maj:ts nådige befallning, at underrätta sig om Jacobsstads wilstor i Österbotten, samt lägenhet, så ock låtit fatta derpå en afritning; berättandes Landshöfdingen underdånigast de skäl, som äro at considereras wid bemälte Stads conservation, därmed ock öfwerensstämmer det Kongl. Maj:ts Commerce Collegium hafwer för Hans Maj:t underdånigast refereradt om Jacobsstad, och wist gode skäl, hvarföre des privilegier och Stads-rättigheter ej må uphåwas; därför hafwer Hans Kongl. Maj:t nådigst för skälighet anset, at som denne Staden är worden benådad med Kongl. Maj:ts Nådige Confirmation, den 15 Apr. 1676. så sker det ock nu härmed, at bemälte Stad skall samma confirmation efter des inne."

B 2

hall

14:0 Upskutes til vidare öfwerläggning ansöknungen om lindring på Fiske och Accis Tull.

15:0 Ehuru Hans Konglige Maj:t gärna skulle utle för Staden någon hjälp, för den tilämnade Trätkro byggnaden, kunde likväl icke Hans Kongl. Maj:t i anseende til tidernas swårighet der til af Contributionerne eftergifwa.

håll obehindrat niuta til godo, däremot må ingen understå sig bemålte Stad i någon mätto uti dess handel och rättighet, mehn eller inträng at tilfoga och tilskynda.

Sedermera år år 1721, sedan Staden blifwit af fienden totaliter ruinerad och afbränd, til dess åter i stånd sätande 3:ne frihets år förundta för alla Contributioner, Mantals- och Skapens- och bafugns-penningar, samt husbehofs accisernes år läggande och Bågmans hållet; Kronan endast förbehållen sälla port-tullen, salu, tapperian och Tobaks accisen, såsom ock tilstånd, at genom Collecter och Stamböcker öfver hela Riket nödige medel måtte samlas, til publique husens samt Scholans och Kyrkans upbyggande, hwarom Ordres skulle utgå til wederbörande Collegier, Consistorium Ecclesiasticum i Åbo, som med de andre skulle correspondera.

Den 20 Dec. 1723 blef på Riksdagen resolverat, det skulle Hans Kongl. Maj:t ån tillåta så många frihets år, som til Stadens i ståndsättning fordrades nödigt, såsom ock, at tiderna ej då tillåto den årsättning de prétenderade, för de 5 Skepp, hwilke fienden 1714 med last, tamp och tyg förbrände; utan skulle därmed tills widare hafwas anstånd.

1727 den 3 Maj har Hans Kongl. Maj:t, så wäl i betraktande de af Stadens underdånige föredragande, som den intercession Cammar- och Commerce Collegium samt Rikens Borgares stånd gjort för de af fienden ruinerade och afbrände Städer, medgifwit ännu 2:ne frihets år, nemligen åren 1727 och 1728, och defutom ännu et frihets år; enligt Kongl. Resolution af den 1 Aug. 1727.

S. 4.

(c) Har Hans Kongl. Maj:t på Borgmästare och Råds samt menige Borgeraspekts i Staden gjorde anhängan, stadfäst och Confirmerat jacobsktads friheter, rättigheter och Resolutioner; hwaruti Hans Kongl. Maj:t allena sig förbehåller, at hvad til Rikets allmänna eller Stadens enskilda förbättring kan finnas för godt, Sjelf förordna.

§. 4.

Om Desz swårare Oden och Olyckor.

Eåsom jag i föregående § något nämnde om Stadens tid efter annan undfångne Privilegier och förmåner; så följer at i förthet något nämna om desz swårare Oden.

At någon synnerlig olycka öfvergådt Staden för den allment bekante förra Ryfska feigden, eller för Kyro slag, År 1714, är obekant; så framt man ej biträfnar 1:o de allmänna misfvärt åren 1695, 96, 97, hwilke öfwer hela Landet satte Inbyggarena ur stånd at kunna soutinera sig, och 2:o de goda recommendationer, hwilka Ny- och Gamle Carleby boarne i Kung CARL XI Tid på Riksdagen år 1682 behagade til Ständerna och Hans Majestät inlämna, til Jacobsstads ödeläggande; hwarom i föregående § ordat är.

År 1714 den 4 Martii funno de förste til denna ort ankommande Ryfska partien efter slaget uti Storkyro, sit nöje däri, at utan bekant anledning lägga denne Stad, samt de näst däromkring belågne hemman tillika med Prästgården i aska. Kyrkan, som war något afsidet, blef denna gången skonad, men på det den ej eller måtte undgå ruin, blef den och den 30 därpåföljande Novembris afbränd. At Inbyggarna ej måtte undslippa deras mordiska hand, afbrändes Stadens Fartug, hwaras de af Borgerskapet, som i tid ej hunnit at komma undan, nödgades hålla sig i de näst ifringliggande skogs trakter dolde, at under hunger och köld afvänta sit öde.

År 1742 om Hösten måste så wål denna som andra orter i Finland, åter underkastas sig Ryfsk of, under hwilket den och

förblef hela det påföljande året. Dock hade fienden nu bortlagt sin uråldriga förra grymhet mot de wårnlöse.

De tid efter annan här timade sidskador m. m. hvilka dock ofta nog gifwit invånarna swåra anstötter, går man så som mindre betydande förbi.

§. 5.

Om Stadens Inrättning och Publique Byggnader.

Hwad sielfwa inrättningen af Staden beträffar, förmodar man den af medföljande grundritning, och förklaring lättare kunna begripas, än genom någon beskrifning.

Ibland de Publique husen märkes först Kyrkan: hwartid man finner nödigt, at nämna följande:

I början nyttjade Stadens Inbyggare Pedersöre Sörens ModerKyrka samsäll med Sörne Allmogen intill 1691, då den förra StadsKyrkan af Biskop JOHAN GEZELIUS i Febr. månad blef inwigd, och nämnd CAROLUS; den war anlagd på samma ställe, där denne senare nu å Chartan eller grundritningen utsatt finnes. Til des bygnad blef en Collect af Åbo och Wiborgs stift anslagne af Hans Kongl. Maj:t i Helsingfors 1678 den 1 Martii.

En Klocka af 1 Skepp:ds 9 Lispunds wigt, giten af Mästern Michaël Bader i Stockholm 1690 blef Kyrkan skänckt af Rådsmannen Christer Henriksön Holm, samt Casseuren och Handelsman Anders Granroth.

År 1691 bestältes en större Klocka af 3 Skeppund 3 Lispund 10 Stålpunds wigt, genom berörde Christ. Henr: son Holm, som

som blef af Bader guten och inlöst för Jacobsstads räddning. (*).

Alle Kyrkans tillhörigheter blefwo wid Nyssens ankomst 1714 afförde. Kläckorne blefwo ock då nedtagne och på Skeps holmen wid Stockholm öfwer feigde tiden genom dåwarande Tullnårens Johan Berglinds föranstaltan förwarade; Kyrkostruden blef genom Norrbottn til Luleå Stad afförd, öfwan för hwilken Stad ungefärligen $1\frac{1}{2}$ mihl wåg, å Ahlviks hemmans ågor den blef i Ristor inlagd, nedgrafwen och conserverad. Den ännu lefwande Handelsman Herr Olof Öman, som wid nedgrafwandet warit tilstådes, afhämtade dem wid fredens återställande År 1721.

Stads-Församlingen war då åter, sedan Nyssen i aska lagt deras Kyrka, twungen at samfält med Pedersöre Allmogent bewista GUDstiensten i Solnens ModerKyrka, intil år 1731, då nuwarande Jacobsstads Kyrka, som är af trä med korsbyggnad och sirligt torn midt uppå, blef den 11 April nyssnämde år inwigd af afledne Probstén och Kyrkoherden därstådes Mag. Andreas Degerman, befullmäktigad därtill af Högwörd. Herr Biskopen LAUR. TAMMELIN.

Utom den förra Kyrkans strud och tillhörigheter, hwilke ännu äro i behåll, har i senare tider behörige Måsstjortor, Håfwar, Bärkläder, Silfwer och Silkes bälten, m. m. tid efter annan af Stadsens Ledamöter Kyrkan blifwit skänkte.

Kyr

(*) Hwad Kyrko-struden angår, så skänkte Prosten Lars Preutz, och dess Fru Sara Jörans dotter år 1692 til Altaret en SilfwerKanna af 48 Lods wigt; i senare tider är dessutom en Kanna gifwen utaf Glasmåstarens Olof Enquists Wika om 46 lod. Håradshöfdingens Tawasttiernas Fru Maria Rosendahl förärde 1693 til Kyrkan en Oblat Alf af drifwit arbete om $24\frac{1}{2}$ lod Silfwer; År 1696 skänkte Rådman Christ. Henr. son en förgyllt Kalck och Paten, om 31 $\frac{1}{2}$ lod.

Kyrkogården är af tillräckelig widd, omgifwen med en ansenlig stenvmur, wid hwilken på södra sidan en wacker Kläcksstapel är sammanbygd, med genomgång til Kyrkan.

Guldstjerten härstädes underhålles af Kyrkoherden i PEDERSÖRE och de 2:ne Capellaner, som äro wid Söktne Kyrkan.

Sedan Stadens *fundation* hafwa följande warit här Kyrkoherdar:

1. Mag. SVEN VEGELIUS, tilförene Theol. Professor i Åbo, sedan General Probst och Kyrkoherde härstädes, dog hufst af någon olycklig händelse, hwartil han dock sjelf (som orden i Kyrkoboken lyda) warit wallande, samma år som staden funderades.

2. CAROL. CANUTI VESTZYNTHIUS son til Professor Vegelius, ändrade sitt Tilnamn efter Vesterfunds hemman i Kyrkobyn, hwilket de af ålder ågt; war tilförene *Sacellan*; lefde ej länge.

3. ELIAS MARCI HAMNIUS, Sacellanens Hamnii son i Vasa, tilträdde Pastoratet 1657, dog 1660.

4. Mag. LAUR. JOH. PREUTZ, Ost. Goth. Präpos. & Past. dog 1692. Under honom blef Kyrkan i Staden bygd.

5. Es

Ibland Kyrkans öfriga prydnad och tilhörigheter blef en stor Liusstaka, stående i Choret, på afledne Borgmästarens Nils Wendelii graf, af des Fru och Lifsarfwingar skänkt 1709; des högd är 5 alnar och 7 tumm, samt bredden öfwer Liusplåtarne och piporne, som äro 7 til antalet, 5 alnar. År 1694 blef af Sacell. Jacob westzynthius och des interessenter en Liuskrona skänkt af 2:ne omgångar pipor. En dylik, om ej något större, blef skänkt af Rådman Erasmus Hansson, och Handelsmannen Michael Marcus son 1691. Rådman Henr. Rajj och And. Granroth med interessenter hafwa 1692 förärat en Liuskrona af 2:ne omgångar. Johan Arvids son förärte 1696 en Krona af en omgång. 1693 blef en dito skänkt af Handelsmännen And. Granroth och Henr. Rajj. En annan dito af Sacellanen Jacob westzynthius. (Alla af Messing).

5. Efter hofrom följde AND. PETRAUS, först Phyl. och sedan Theol. Professor i Åbo samt Ryrkoherde i Nådendahl; men siuktade på dit resan, i anledning hvaraf han reste tillbaka til Nådendahl, hwarest han fort derpå aflomnade.

6. Mag. JOH. GEZELIUS, förra Probsten Preutzes Måg, blef däruppå Probst och Ryrkoherde. Dog i Stockholm 1714 på Riksdagen.

7. Nobilis Mag. PEHR TIGERSTEDT Extr. Theol. Professor i Åbo, och iijtnämnde Probstens Gezelii Stuf Måg, fick därefter Gullmagt härpå; men kom för siendens infall skull aldrig hit, utan blef under flykten Probst i Tuna i Hernölands Stift.

8. Mag. ERIK FANT, först Sacellan, sedan Pastor 1719. Kom ifrån flykten 1722, blef Probst följande året, och dog år 1729.

9. Mag. ANDREAS DEGERMAN, Rector Schol. Cathed. Aboens. 1703, flyktade undan Ryssen til Sverige 1713. Rector Scholæ i Västerås 1716. Åter 1722, Rector i Åbo; och 1730 Pastor och Probst i Pederöre, dog 1752.

10. Mag. GABRIEL ASPEGREN, Collega Sup. i Vasa Tri-vial Schola 1740. Conrector 1747. Rector 1749. Pastor härstädes 1754.

E

Ibland

Deputom blef en på Altaret stående Liusstake med 4 pipor skänkt af Handelsmannen Christ. Wikar i Gamle-Gräby 1693. 2:ne Lius-
armar af 3:ne pipor hwardera wid Predikstolen. 2:ne armar af
1 pipa fästade i väggen; och deputom 14 st. Liusplåtar af Mäs-
sing, äro wid sårskilta tilfällen blefne förärte.

En svart Sammens Dräphake med silfwer Galloner år 1693 skänkt
af Rådman Johan Arvedsson. En grön Dräphake af Dammas
frad med Gull Galloner och Broderingar skänktes til Rörkan 1705,
af Borgmästaren Nic. J. Wendelius, som äfwen 1692 förärde
et Rödt Sammens Altar Kläde, med Silkes Frangar. m. m.

Bland Sacellanerne hafwa följande varit:

1. <i>Ericus Isaaci Surfill.</i>	2. <i>Petrus Lundinus.</i>
3. <i>Mag. Joseph Matthesius.</i>	4. <i>Joh. Henr. Tavaß.</i>
5. <i>Jacob Carolus Vesizynthius.</i>	6. <i>Hans Preutz.</i>
7. <i>Johan Rivell.</i>	8. <i>Mag. Eric Fant.</i>
9. <i>Johan Vendelius.</i>	10. <i>Elias Teliin.</i>
11. <i>Laur. Gallenius.</i>	12. <i>Gustaf B. Gmnorrb.</i>
13. <i>Benedict. Cederberg.</i>	14. <i>Johan Benedicti Cederberg.</i>
15. <i>Zacharias Dahl.</i>	16. <i>Mag. Michaeli Lithovius, 1755.</i>
17. <i>Anders Bange, 1757.</i>	18. <i>Mag. Gab. Holmblad, 1759.</i>

§. 6.

Det numvarande Rådhuset i Staden blef, sedan det förra war afbränd, upbyggd två våningar högt, samma tid som Kyrkan, samt sedan rödmåladt; bestående af 12 rum eller afdelningar; Ambeterummet är hvittlimmat och med tjenlige tänkespråk utsiradt. En förteckning finnes här på ena wäggen, öfwer de Landshöfdingar, som varit i Österbottn sedan 1440, til antalet 26, men huru pålitelig den är, wet man icke. Uti Tornet finnes et godt Uhrwark, som ifrån södra, wästra och norra sidan wisar timmarne, med tilhörig kläcka; spisen af Tornet är med en sirlig förgylt stierna utsiradt. (*)

Sta

(*) I Rådhusgården förwaras 2:ne gröna Siden Fanor: å den ena, som är mycket gammal, ses i hörnen 4 granater, som ur 3:ne rdr gifwa eld ifrån sig, förmodeligen stänkt af Fundatorerne, emedan den utwisar De La GARDISKE Wapnet uti en stor krans af silver löfwerke. Leijonet är gyltigt, och står där ofwansföre med förgylte botskäpver, JACOBSSTADS Wapn. Uti hörnen af den andra Fa-

Stadens Cavallerie består af 24 man, snygt klädd i blå Uniform, med Gull galonerade Hattar, samt annars behörigen equiperade. Infanteriet är 75 man och nyttia blå uniform.

I denna Stad hafwa följande, sedan dess anläggning, förvaltadt Borgmästare Ämbetet:

1. JACOB JOSEPHSSON.
2. PEHR Larsson ALM.
3. NICOLAUS WENDELIUS.
4. BIRGER CYGNELL.
5. ELIAS HAMNIUS.
6. CARL BORGERUS.
7. SAMUEL BRINCK.
8. JOHAN STRÄDEL.
9. är den numvarande, Herr NATHANAEL HÄGGSTRÖM, som med mycket beröm förestått denna sista sedan år 1750.

Deß numvarande Rådman äro:

1. Herr Math. Nyman.
2. Herr Insp. Anders Biring.
3. Herr Handelsm. And. Vinsten.
4. Herr Petter Teliin.
5. Herr Handelsman Carl Malm.

Casseurs syster förvaltas af Herr Sigfrid Olstman, hvilket och tillika är Postmästare.

Utsöknings Staten härstädes är af Kongl. Maj:it utfärdad, den 8 Julii 1689, hwaräst

	Dal.	Dre Pen.
1 Borgmästare tillägges	200.	
5 Rådman à 20 Dal.	100.	
1 Notarie som och är Casseur,	80.	
1 Fiskal, som jämväl är Waktmästare	13.	10. 13.
1 Stadstjenare	13.	10. 8.
1 Klockställare	13.	10. 16.
Til Publique byggnader och reparationer	40.	
Til extaord. utgifter, såsom papper, bläck, postpengar, ljus, med 2c.	20.	
	480.	

nan står med förgylta Bolkäpser C. G. R. S. med Gyllene Kronor öfwer hwardera; midt uppå syns en mindre Krans, af gyl-

Til bemålte Stats afledning foreslogs nedannämnde medel; för hvilke efter den författade instruction och reglementet, ärligen skulle redo göras. Nemligen: Åker-skatten, Ny-åker, Mollbets-pengar, Källare-friheten, Källare-arrende, Handels-genandten efter wanligheten, contributioner eller förskotts-pennningar, Bod-hyra, Burskaps-pengar, Tomt-ören, Torg- och Stånd-pengar, 10:de penningen af dem, som resignera sit burskap: utom des är ock Magistraten, enligt fordom Landshöfdingen DIDRIC VRANGELS immission under den 3 Aug. 1680 i följd af Kongl. resolution af den 21 Sept. 1675 4 punct tillit, at framgent niuta til sit underhåll obehindrade 10:de penningen af det arf, som utur Staden årswes.

Ibland de Publique bygnader här finnes är widare Scholshuset, hwarest ärligen en wacker myckenhet ungdom undervisas i sin Christendom, samt börje-grunderne til Latinska språket, såsom ock Historien, Geographien m. m. Undervisningen är i närwarande tid anförtrodd *Comministern* Herr Lars Galenias. Til Scholehuset, som nu är under byggnad, hör och en därunderliggande tomt.

Widare förekommer här Stadsens Wäg- och Måtare hus, samt Malare bodar, försedde med wigter och måhl kåril; i wåghuset förwaras Stadsens spruta, med des slang och tillbehör.

Staden har 3:ne Tullar i S. O. och NV; Tullporten til den förnämnde blef å nyo upfatt wid Hans Kongl. Maj:ts ankomst til Finland 1752, med genombrutne portar. På norra sidan, som wätter mot Staden, är Hans Kongl. Maj:ts Höga Namn i Gull inbundet under en Konglig Krona, jemte åminnelse

distt Läs-werke, och förmodas denne wid något Högtideligit tillfälle af höga Öfwerheten blifwit hit skänkt. Utom desse äro här en Handpil, 2:ne Järn Canoner, samt 2:ne Trummor.

nelsen af det datum Hans Kongl. Maj:t for förbi. På södra sidan är Stadens Wapn med 4 brinnande granater. Denna är otwifwelaktigt en den tåckaste Tullport man finner i Finland.

Swad för öfrigt Stadens Privats hus beträffar; äro de alle af trä, uptinrade af grof Furu til $\frac{2}{3}$ af 2:ne wåningar, gemenligen med brådtak, eller ock med takwed och näswer betäfte.

Antalet af matlagen är innevarande år 142.

§. 7.

Om Climaten och Folkets tilltagande.

Öfver bland andre store förmoner, med hwilka denna ort af naturen är begåfwad, råknas billigt, at den ligger under et sundt climat; omgifwen med rena och friska Källwattn, samt äger en af de ljufwaste prospekter. Wästra och N. V. sidan af Staden omgifwes af friskt Hafs wattn; de låga skär och fulriga holmar, hwilka här och där af naturen i en behagelig ordning ses strödde, och om Sommartiden med löffkog och Blomster äro öfwermyrne, kunna ej annat än lämna inwånarna rena det nöje, andre genom kostsamma anläggningar twinga sig til; På Södra och Östra sidan omgifwes den af bebyggde och upådlade jögder, sirlige skogstrakter, fiskrike insöar, samt tåcka gräsbermyrne dällder.

At pest, och andra swåra farsoter gjort denna Stad någon skada, har man sig ej bekant, oansedt flere af de här näst i kring liggande orter där af ofta nog blifwit swårt ansatte.

Folkets tilltagande, och flere härstädes personers ansenliga ålder, äro ojäfsaktige bewis til ortens sundhet; utaf Stadens Ryrks Tabeller finnes, at på de 12 sista åren 120 personer

blifwit tilfötte, eller at de föddes antal så mycket öfverfötte de dödas; De, hwilke öfverkommit barna ären, innom hwilken wanskötseln ofta afhänder mångas lif, hafwa, där de annars fört en måttelig diæt, gemenligen kommit til hög ålder. At så så mycket tydeligare begrep om folkets årliga tillökning härstädes, medföljer följande Tabell.

År	Födde		Döde		Summa		Antalet		
	Manl.	Qwinl.	Manl.	Qwinl.	Födde	Döde	På		Summa
							Manl.	Qwinl.	
1750	14	16	11	17	30	28	271	320	591
1751	20	13	13	10	33	23	280	322	602
1752	17	14	18	16	31	34			
1753	18	14	14	6	32	20			
1754	14	22	10	9	36	19	280	341	621
1755	22	18	9	10	40	19			
1756	16	21	24	28	37	52			
1757	22	14	11	6	36	17	284	334	618
1758	23	14	12	9	37	21			
1759	23	16	17	14	39	31	315	347	662
1760	22	17	13	10	39	23	332	356	668
1761	16	19	24	19	35	43			
1762	21	19	7	9	40	16			730
Summa	248	217	183	163	465	345			

Anmärkning.

Såsom Summan af Stadens Innewånare för första året eller 1750, befinnes warit 591; i hwilken Summa barn och tjeno

tjenstefolk jämväl äro inberäknade; hwilke til det närmaste utgöra $\frac{2}{3}$ af Innewånarena; Så förhåller sig folkets tillökning, eller öfwerfötotet hwarmed de föddas antal öfwerfötiuter de dödas, på 12 år, nemligen 120, så til Wårdarnes och Wårdinnarnes antal, hwilket supponeras til det närmaste wara $\frac{1}{3}$ af summan 591=197. Såsom 3: 5, och följakteligen skulle, om denna 12 åra folkökningen togs såsom et medium, eller om man supponerar folket innom hwar 12:te års tid, så mycket ökas, efter 20 års tid folket ökas dubbelt, eller antalet af de årligen födde barnen, wara lika med antalet af Föräldrarne, och efter ungefär 70 år, skulle Innewånarena i Staden wara dubbelt mot de nuwarande; men ju mera Innewånarena i en ort ökas, desto större måste med tiden det årliga antalet af de födde wara, och följakteligen blefwo folket innom färre, än de utsatte åren, dubbelt. Deutom såsom det redan genom uråldriga rön är wist, at de föddes antal i Städerna sällan så mycket öfwerfötiuter de dödas, som de på Landet boendes, hwilket dock här kan wisas, så slutas, at denne Stad är i et ansenligt tiltagande, efter det ringa antal af Innewånare den inne har.

Utaf åren 51 och 56 finner man, at de dödas antal wida öfwerfötiuter de föddas, hwilket härkört utaf Kopporne; hwar af Koppornes skadeliga påföljder ögonstänligen ses, och hwar Koppymningen kan bidraga til folkets förökande, m. m.

S. 8.

Om Stadens Politie, Naringar och Klådebonad.

Enligt Stadens undfångne Privilegier, består deras förnämsta handel och naringssång uti trähandel och Skogs producenter

dukters förytttrande på Stockholm, besynnerligen af Skepps-
werke, tjära, beck och bräder.

De förmögnare bygga på de här omkring i Skåregården
liggande bygnings plåker til såhlu årligen en anseelig mycken-
het Fartyg, gemenligen Rang och Snauskepp, på craweel,
enligt Kongl. resolution på Stadens besvär wid Riksdagen
i Upsala, den 27 Sept. 1675. Förleden winter blefwo här
städes 10 stycken Fartyg bygde til salu.

Til Skeppsbyggerie åger denna Stad så mycket mer til-
fälle och beqvåmlighet, som skogen i öfre delen af Soken,
där den ej genom förmycket swediande, och flere skogs-eldar
skulle ruineras, wore därtill nog tilräcklig, och ned förslen ge-
nom Ala-Lappa- och Evijärfvi Träst, Elle Alf och Skåre-
gården är ganfka beqvåmlig.

Desutom är ock troligt, det en wattuledning med dråge-
lig kostnad kunde öppnas emellan Elle Alfven och Savolaxska
watnen, hwarigenom wirke tilräckeligen til bägge Länens stora
fördel kunde nedföras och nyttjas. Hwarom mera i Soken
beskrifningen skal ordas.

Dansedt Staden ej får drifwa någon handel med flere
än Pedersöre Sokens Inwånare, icke des mindre affskeppes
här dock årligen öfwer 10000:de Tun:r Tjära, 7, 8 å 900
Tunn:r Beck, en anseelig myckenhet Bräder, Plantor ic.
Exporterne härifrån Staden, woro förledit år, enligt Tull-
specialerne 894 Tun:r Beck, 12 Tunn. Beckolja, 12725 T.
Tjära, 10 $\frac{3}{4}$ Fat Tran, 1 Fat Perma, 725 $\frac{1}{2}$ tolst halfbotn
Furu-bräder, 22 halfb. Gran d:o, 154 tolstier ånkla Furu-brä-
der, 82 d:o Gran-bräder, 4220 st. Tuhlötter, 1899 st. hand-
spakar, 232 $\frac{1}{2}$ Lisp. Smör, 187 Lisp. Talg, 8 Lisp. Ost, 28
st. oberedde Ålgs-hudar, 5 st. d:o Kalkstein, 10 Timmer grå-
werk, 13 Tunnor salt-kött, 30 $\frac{3}{4}$ Lisp. torr kött, 116 oberedde
Korhudar, 86 alnar Dräll, 996 alnar fint Lärft, 246 samnar
Björk-wed, utom flere andre persedlar til mindre wårde.

Här

Håremot afhämtas ifrån Stockholm sålän annat än Salt och Tobak, om icke något Järn, Cattuns stycken, nålar, flintor och dylikt: hvaraf ock inge öfne bodor här finnes; dåför re de omkring Staden liggande Herrskaper ärligen nödgas från Stockholm beställa det de af krydder och framwaror behöfva till sit hushåll; Et oäfsagtigt tecken til en sparsam hushållning, at ej lefwa i yppighet, och yfwas af lånte fiedrar; Innan fort lærer man se dem af egne planteringar tunna hålla sig Tobak sjelfwe.

De mindre förmögne, föda sig anten som Handtwerksmän, (a) Båtmän, eller idka de Inferie, Åker- och Ängskötsel, samt Skeppsbygge. Såsom denna Stad är måst af sådane stenbackar omgifwen, som innehålla tjenlig Åkerjord; så hafwa ock Borgarskapet, i synnerhet de senare åren, lika som täflat med hwarannan, at upådla de samma, ånssönt med mycken kostnad; Stenarne hafwa til Gärdes- och gårdar blifwit anwände. (b)

Ängar hafwa de ock, så mycket Stadsens Ägor och småsma Mullbete tillåtit, intagit; men som de på långt när til deras Boskaps underhåll öfwer Winteren ej äro tillräckelige, weta de med synnerlig färdighet betiena sig af rörs skärande, Löfs brytande, m. m. igenom måst hela Socknens skåregård; De hafwa ock småningom intagit wisse för dem beqwämlike Holmar, ibland hwilka en wid Prästegården Marcus Ehrshol-

D

men

(a) Såsom Gull-Smeder, Kopparslagare, Gros- och Klen-Smeder, Skräddare, Skomakare, Snickare, Svarfware, Linödsware, Körknärer, Glasmästare, Wurmästare, Blockmakare, Skepps-quarttermän, Repslagare, Båtmakare och Tunubindare, med flere, hwilka dels äro utom städ, och dels lyda därunder.

(b) Således har Herr Borgmästaren Lars Blom, låtit wid de nyss af honom uptagne Åkrar uplägga sten- och gärdesgårdar til 606 alnars längd. Rådman Mats Nyman 1158. 4:o, Rådman Carl Malm

men kallad, lär vara den indrågtigaste, hwarest de anlagt en otrolig myckenhet af Lador, i hvilka Winter foder för Boskapen samlas, och wid behof afhämtas; ehuru Landtman ej tycker så särdeles om desse deras uprättade hö Magaziner. (c)

Skog hafwa de på sina Ägor ganska litet, dock weta de utwägar, at få tillräckligt wed öfwer wintern.

Sin Boskap föda de öfwer Sommaren wid sine Fäbodar, och Fären på skär; med geta skötseln hafwa de ej sunnit sin räkning; men Gwin Creatur har med mera fördel här welat fort.

Fiskerie idkas af dem något, men kunde säkert med mera fördel updrifwas, i synnerhet med Silen, som efter gjorde försök warit nog fördelaktigt, om icke et alltför högt pris på Saltet skulle afhålla mången därifrån, och den glupske skålhund en ei så ofta behagade besöka och mittja deras nät: om han låte afnöja sig allenast med fisken, wore skadan drägelig, men han finner sitt tidsfördrif afwen däri, at snärja sig i nätet, och riswa det sedan i kras.

Huswåfnader af Bomulls tyg och Lärster idkas och updrifwes i hwart hushåll, så, at Lingarns wåfnader begynner öfwerfändas til salu på Stockholm.

Tobaksplanteringar har ock här kommit i bruk, och tycks med all den fördel kunna idkas, som på andra ställen.

Träd och Kryddgårdsskötseln blir ock hos dem mera allmän, men affättningen ringa.

Et Beckbruk är här inrättadt efter hög wederbörligt tillstånd, år 1754. til en beckpanna af 40 Tunn. rymd.

Dräkt

390. Handelsman Olof Melberg 390. At icke förtiga, det ock de öfrige af Borgarskapet i senare tider låtit wid nogsjorde Åkrar uprätta anseelige sten gårdesgårdar, hwilke de ärligen öfa. Dem til wälsförtjent beröm, och androm til efterdömme, kan ock nämnas, det af de ringare Borgerskapet i Staden, Jöran Hållman och

Måst förledit är utförl, på gjord ansöknin, privilegium för en inrättning af Tobaksspinnerie: huset til Tobaks Fabri-
quen är nu under byggnad.

Hwad Stadens utgifter til Hans Kongl. Maj:t och Kro-
nan beträffar, så är tillsammans 1923 Dal. Silf:mt, til Sta-
dens förnödenheter upgår innevarande år 1500 Dal. d:o Mynt;
tillsammans 3523 Dal. Tull, och accis-medlen utgöra för år
1762 tillsammans 3412 Dal. 19 Ore 6 Penn. samma Mynt.

Hwad Inwånarena sjelfve beträffa, äro de allmänt fall-
ne för idoghet, nykterhet och sparsam lefnad. Idoge i sine äls-
remål, måtteliga i mat och dryck, samt nyttja aldrig prunkan-
de klädesdrägt; et wißt teku til deras goda hushållning är, at
de aldrig nyttja det, som öfvergår deras wilkor, som annors
i vår

D 2

Anders Grönberg hafwa ensamma upbrutit anseelig Åker, och den
omringat med 600 alnars lång och anseelig mur. En Rådman
Nymans Åker af 2:ne tunnors utfäde, är omgifwen jämwäl med
600 alnars mur. Det utgör summan af de omkring Staden up-
rättade sten-gårdesgårdar öfwer 7700:de Sw. alnar.

- (c) Stadens hitintills af Pinnonäs inneshafde 4 mantal är enligt Landt-
mätaren Johan Pehrson Gädas i junii månad 1693 författade ut-
räkning öfwer Jacobsstads ägor, inalles 39 spanuland och 7 kappl.
gammal åker, samt 54 spanuland 3 $\frac{1}{2}$ kappl. ny d:o, tillsammans
134 spanuland, 3 kapplands Åker, samt således är, medan et gam-
melt spanuland förmodeligen innehåller 16 kapplands åkerjord, med
192 och $\frac{1}{2}$ skattläß eller parmar Hö.

Hwaremot utaf Ernst J. Gutzens sammandragning af Chartæ be-
skrifningen öfwer Stadens ägor uprättad år 1754 befinnes af
Staden nu äger 52 Tunuland, 19 $\frac{3}{4}$ kappland gammal åker, 42
Tunuland 31 $\frac{1}{2}$ Kappland ny; tillsammans 102 Tunuland 18 kapp-
land. Utom hwad sedan är upodlat, samt 237 och $\frac{3}{4}$ parmar Hö.
Måste således Stadens ägor i afseende på skedde upodlingar,
af åker och äng, wid snart blifwande skattläggning anseeli-
gen ökas.

I vår tid blif nog sällsynt: Deras mat och dryck består ej i utländske fräseligheter; 10 Riken behöfva ej taga del i deras Högtids klädnad, eller matkarne hos Perserne och Chinenferne arbeta för deras gångkläder; deras handel, afwel och åker föder dem, samt linne, ullstyger och pålsar conservera bättre deras hälsa, i en kulan nord, än den konstigaste Siden och Bomulls drägt; häraf följer, at de kunna aflåta sine egne waror utan at tärfa synnerligt af andra; öfwerflottet gör dem för mogna, förmögenhet och fördel orsakar drift och lust, hwaraf lättian och wårdsösheten förgår, samt antalet förmeres af de närande lemfarne. Detta lefnadslätt är otwifvelaktigt orsaken därtill, at Stadens Handlande af sin ena Sökn är mäktig at hålla jämna om icke öfwer, wigt med de nästgränsande Städerna, hwilke dock äga hwar, ifrån 5 til 10 Sochnar at drifwa handel med.

Hwad Stadens Ungdom angår, upfostras den icke i lätia och wettlighet, utan så snart åldern medgifwer, underwises de i nödigt läsande, och wänjes tidigt til nyttigt arbete, alt efter deras böijelle.

För öfrigit äro Innewanarena redelige, hjälpsamme, wälmenande och wänlige.

S. 9.

Om medel til Stadens uphjelpande, samt Dess efter förmodan nog betydande skäl til at få blifwa delagtig af Stapelfriheten.

Til Stadens upkomst och förkofran synes näppeligen något annat medel kunna upgifwas, än hwad som skulle lända

samtelige Städerne i Österbottn, Allmogens dårstådes och hela Riket i gemen til werkelig nytta, och genom hwilkets förnekande, intil denna dag ögonstänligen upodlingar i wist asseende blifwit försummade, allmän brist på Guld i Landet hårrördt, des hårliga Furu Skogar, medelst swedjande, blifwit ödelagde m. m. Jag menar den i alla tider begårte och ständigt besfridde Seglation på Utrikes Orter, eller Stapelsfriheten.

Huruvida flere, eller de Projecterade 3:ne Stapelsstäder i Österbottn, wore oumgångelige, lämnar man; men aldrig kan den sanningen fördunklas, at en är i Landet oumbärlig. (a) Hwilkén såkert efter andre Orters Exempel snart skulle ömskapa det widsträckt och obebodda, men dock frugtsamma Österbottn. Tages et sundt Climat, beqwämligt Läge i anseende til de fringliggande orter, samt god hamn, såsom oumgelig för den ort, där Stapelstad skal anläggas (b), Är lätt bewist, at ingen af de Österbottniske Städerne finnes så tjenlig til Stapelsfrihets åtniutande, såsom Jacobsstad (c). Climatedet är här ibland de sundaste, hwarom tilförene i S. 7 är omrört. Låget är midt i Lånet, 3:ne städer äro söder och lika många norr om, mot södkanten belågne; 16 mindre Söknar finnes på den norra och 12 större på den södra, så at antalet af de förre Söknarnes inwånare, är i jämnwigt, med de senares. Gamle Carleby Stad ligger $3\frac{1}{2}$ mil på norra sidan om Jacobsstad belågen, samt NyCarleby 2:ne d:o på den södra; hwar och en af Uhleå och Christina, samt Brahestad och Wasa

D 3

Stä

(a) Den som med upmärksamhet gifwer ått på den twungna handeln i Österbottningarne föra med Stockholms Handlande, finner lätt nödvändigheten dåraf, at förtiga annat. Huru ganska dyra måste icke alle Utländska waror blifwa, som köpes från tredje och fjerde handen, då de annars kunde fås från den första?

(b) Climatedet för Innevärnarnas hälsas behållande och folkökningen; Låget för en beqwäm och lika kostsam åtkomst för samtliga Landets Inwånare; samt Hamn för Handelsens skull, på hwilkens godhet Kan

Städer hafwa och nästan lika; är Wasa något närmare än Brahestad, så är den och större; ändteligen är och längden til gränssörne mot Wästerbotten och Björneborgs Låhn nästan lika.

Hamnens like i anseende til utloppet och ankarställen, sö-
tes förmodeligen såfångt wid någon Stad i Österbotten. Ut-
loppen, hwilke finnas flere, alt efter Fartygens storlek, äro frie
från grund och klippor, samt ankarställen säkra, flere, och
kunna aldrig ansättas af storm och owäder.

At lämna allmenheten så mycket tydeligare begrep, så wäl
om ortens lufwa låge, såsom och om Hamnens tjenlighet för
en Stapelstad, aflämnas en Charta, Tab. II. så wäl öfwer
des Skåregård, såsom Hamn, Ankarställen, Skeppsleder,
Råd

bets winst ej litet dependerar. Wid en Hamn af swårt och farligt
inlopp, är transport omkostningarne dyra, Fartygerne altid under-
kastade olyckor; Landtmannen belastas med swåra inköp af alt hwad
han til sin förnödenhet ifrån Stapelstaden behöfwer, Saltfiskeppen
blifwa genom des oöwämligheter lätt förlorade, och betages sam-
telige allmogen den förmån de borde äga af Stapelsfriheten i sit
Land.

(c) Swad ih'ca beträffar, är hamnen swår, orten lågländt och aflåg-
jen; samt den öfwenturliga qvärcken måste altid Passeras. När
hamnen undantages, gäller det samma och om Brahestad: Gamle- och
Ny-carleby ligga wäl midt i länet; men deras hamnar äro långt tjenli-
gare för Lastbåtar, än för Utlänkska Skepp; skulle och en Utlän-
ninge göra sig mödan, at anställa en resa til dem, oansedt han
och sluppe tillbaka öfstad, wille han swärligen wåga på den
andra.

Om ingen annan orsak wore i vägen för Wata stad, wore det
nog, at hamnen är aldeles otjänlig: skulle och Staden flytta sig
öfwer half mihl närmare hafsbandet, hwilket näppeligen låter gå-
ra sig, är icke des mindre inloppet farligt; samt ankarställen utsat-
te för stormar och et öppet med klippor uppfyllt tilskötande Haf.

Christinz stad äger goda ankarställen under Staden, men inlopp-
et öppet och örent, samt ligger aldeles affides från länet.

Rågångar, Wattnets diuplet, i Skeppslederne, såsom och Inn
wänarens Mann på Holmarne, och grunden; Hvilken Char-
ta jag för Grauveurens härstädes nyligen timade dödsfall
skull wäl ei strax hunnit få färdig, men den skall med det
första, wil GUD, följa.

En Affkrift följer och af den beskrifning och mätning, som
förleden Winter, ifrån den 28 Martii och följande dagar ef-
ter Landshöfdinge Ambetets i orten utgifne Ordres blef förrät-
tad öfwer Jacobsstads Segelleder och Stadshamn, i Fulls
mägtigens för NyCarleby Stad, Herr Borgmästarens JOHAN
BRINKS', Rådsmännernes i Jacobsstad Herr And. Vinsens, och
Herr Carl Malms, Handelsmannens därstädes Herr Olof
Mellbergs, och Styrmannens Abr. Bremers närvaro, af
ExtraOrd. Landtmätaren Herr JONAS CAJANUS. (d)

De uti affkriften återopade ställen igenfås efter de utsatte
Bokstäfverna på Chartan, Tab. II.

Skul

(d) Först förekom Byggnings platsen Lit. A på fringslutne Wartun-
geholmen, hwarest större och mindre Fartyg byggas, som på 11
och 12 fots djup kunna ofskafde utgå. Däreft observerades hamn-
wiken, lit. B hwarest Fartygen ligga wid utbyggde bruggor på 10
och 11 fots Watten på lös grund; sedan desse Fartyg wid vinnam-
de bruggor blifwit lastade til 10 fot, flyttas de gent emot eller
litet framman lit. A och där ölas lasten til 11 och 12 f. wid medelmäts-
tigt Watten, hwarest de förstasas utom Hamnen, til lit. C som
kallas Storoll Norwarpet, hwarest ankare-grund är af en fjerde-
dels eller halfalns gytta, med Lergrund under, där de fullastas til
18 å 20 f. Watten, dådan Fartygen segelfärdige kunna afgå, åt
den å chartan utmärkte Ledsten, lit. D, efter kofan NTV; men uti
farwattnet förekomma sandöars Remmare Leberne, som Lit. E ut-
wisar, hwarest 15 f. Watten är öfwer remmaren, och 22 f. på
båge sidor, hwarifrån åter samma kofa toges utan för remmaren;
Widt uppå redden Lit. E gent emot Geggöen eller Måragrun-
den, där Fartygen kunna anfra på 30 34 å 35 fots Watten; In-

Skulle Ståpelfriheten, som utaf de anförde skal ej utan orsak förmodas, vinnas, kunde Staden genom Nya Borgare- til Ahlholmen utvidgas, wid hwilken större Fartyg med Last kunna ankra; hit hade också Inwånarena från alla kanter i Ö- ster-

nom prickningen på Chartan, Lit. G är en sten och grund utan för Korsgrundet, utan för hvilket grund befans 20 å 22 f. Watten på östra och norra sidorne, ifrån Lit. E til H uti VNV är enligt fulmät- tiges uppgifwande och gjorde försök, kofan efter 33 å 34 f. Wattens diup, då den afbrötes emellan Måskäret och Basgrundet til des Keisar- kubben Lit. I passer mot tjockaste skogen på västra udden af Helsingör Lit. K hwilket sker uti Lit. O hwarifrån i samma stamhåll s: s: V: til des storpassar Lit. L öfwer södra udden svarar emot Federöre Ryrks- corner, då kan kofan ut til söds tagas wästan an, eller ifrån Lit. M til N, hese ytterligare därom Chartan, hwilken förklning givres i anseende til de emellan denne och den wäst norrom liggande segelleden, waran- de blinda steniga grund, eller så kallade Klackar, som nu icke i anse- de til isens tjocklek emot Hafsbandet, kunde upwisas, hwilke ej eller äro belagne til hinder i farwätaet och ligga grundare, 9, samt diu- pare 12 å 15 f.; ifrån ofwannämde Lit. O seglas och uti rent Watten i N. V. T. V. til des Tit. I Reysarkubben med norra udden, och hög- sta fullen af Måskäret Lit. P gindra uti Q en linea, som sedan följes til Kallsten Lit. R synes uti fullt norr, då kofan som före nämt är, blir wästan ann.

Den redan omnörde V. N. V. kofan ifrån Lit. H kan och dessutom fortsättas til T där segelleberne åtskilja sig, den ena således, at antin- gen stamhället Lit. P i. Q. igensödes, eller at kofan midt för Keisar- kubben Lit. I, ställes direct V. T. S. efter Lit. U til des Kallsten lit. R kommer i fullt norr, och så ända ut til söd. Ifrån lit. T til W är kofan V. N. V. emellan lit. R Kallsten, och Tygrundet lit. S; då kofan strävt tages i fullt wäster, på Solmån och Fjederågg; lit. R Kallsten är tämmelig stor och slät med branta kanter, som ständigt sy- nes opp om Watten, utom 2:ne swärre stenar, hwilke stundom i mindre Watten wisa sig, och sträcket därifrån i öfrigit en stenklack, som Chartan utmärker, under 6 å 8 fots diup.

Til S Tygrundet är et merendels slätt grund, ständigt under wat- ten, afstagit til widden i gideligaste mätto på Chartan, det grundaste där en sten ligger, är på hoatom 3 å 4 f. Watten, men innom kanter-

Herbotten, beqvämliga inlopp både innom och utom fjärs, alt' efter
Fartygens storlek. E Och

ne af grundet 5 å 6 f. och i branten af 40 och 42 f. ifrån lit. T
fortsattes åfwen, som förut nämt är, kolan til lit. V. och då observeras
wid farten genom Öresundet, at Fartyget ställes i en linea med Key-
sackubben lit. I och Tegelhållan lit. X på inre sidan wid Sällingsöen
och när man träffar midt emellan Lauenshållan lit. Z i NNO til des
man passerar midt emot den på högsta stället af samma Land warande
sten lit. Y, däreft då märkes at et litet stengrund under 4 å 5 f. wattu
ligger i sundet til en tredjedel af wattnet nära Selsingöen, och två tre-
diedelar ifrån Sällingsöen. Lit. (a) tills vidare, som å Chartan ses ut-
märkt, hwarest årligen remmas, så at man kan passera grundet på bå-
da sidor uti 50 å 54 f. wattu; straxt norr om lit. (a) antages wida-
re kolan i N.N.V. til. något stycke utan för Båtholmarne, då den se-
dan ändras til söds efter behag.

Hwad angår Remmare, så äro de esier uppgifwande pliktade, och
med wanligit tecken * å Chartan utmärkte på sina ställen, och kunna se-
gellederne emellan utgrunden än widare mera säkre göras, genom ut-
sättandet af en runna, på hwardera ändan söder och norr om Nygrun-
det. Den å Chartan utfatte segelleden, är innom des prickning säter,
til utnämnt fot tabl. af diupleken och wattugrunden, som stöta åt far-
wattnet, äro til deras diup å Chartan satte utom leden. På alla pei-
glade och pliktade ställen, har man funnit isens tjocklek, wara 3:ne f.
och har mått eller pliktningen skedd samt med öfre isbrönet. På Chartan
finnes särskilte diuplekar, observerade, innom prickningen eller leden högst
til 60 och ei mindre än 22 f. utanför Storol Norwarpet. Dessu-
tom upptogs efter Fullmägtigas århindran, följande segelleder enligit
Commissions Landmätarens Herr Nils Rörings öfwer Skåregården här-
omkring författade Charta, nemligen ifrån lit. C Storoll Norwarpet
emellan Storsandören och Carlholmen samt Kullut och Lillsandören
utåt farwattnet, likaledes emellan Ahlgrundet och Greggöen. Wi-
dare ifrån Redden til E ligger et farwattu, lit. (b) som löper inåt
Skären förbi Färils landet ut til utloppen af Elle och Parmo Elfwär-
ne efter hwilke som sitta hit ner i Skåregården wid påf tre tierdedels
mil, nedföres Tiära, Bräder, Zimmer och Sleppswerke m. m. Efter
hwilken led åfwen nybyggde Fartygen ifrån åtskilliga Slepsplager hit
til Staden antomma. W dare och ifrån samma farwattu wiler en an-
nan led lit. C inåt Cronoby och Gamle Carleby Skåregårdar; åfwen
för smärre och nys Fartyg. Åti lit. E börjar farleden til lit. (d),
som är diupare och löper igenom den så kallade Wästersfjorden Eugmo
Strömmen och Håstorfjorden, hwarest den samma söder med leden

Och i fall, efter förmodan öpnings kunde för Tavastlands-
ningen genom landsryggen emellan Saarijerfvi Watten och
Esse Ålswen, som löper igenom hela Pedersöre Sochn, win-
nas, kunde en stor del af Tavastland hit, nedföra sina wa-
ror, bägge Lånen til ejringa fördel.

På det Söfne allmogen måtte så mycket lättare, utan at
resa fring Perno landet (N:o 8) och Kråkholmen (N:o 4)
kunna komma med sine wäror til Staden, tycks den igenom
Staden löpande Canalen til Grannabs sundet wid Prästegår-
den,

17. C sträckt norr om Hålsö Skat u, och följer således som redan är
nämt in i förromrörde Skäregårdar. På wästra fierden gent emot
Hamnören, afbrötes ifrån leden (d) efter (e) ända ut åt söd genom
den så nämnde Röpmanströmmen; i öfrigit kunna och mindre Far-
tyg passera Öresundet, efter leden i genom Stöckö Sundet (f) eller
Trybammen (g) in i Gamle Arleby Skären hwilke alla näst öfwanhöm-
de segelleder och ställen, hålla emellan 6 7 å 8 f. Watten. Därefter
erhindrade Jacobsstads Fullmäktige at de ut åt Hafnet antagne och
utmärkte stambåll egenteligen tjena för inkommande Fartingen, samt
ot en god Ankar botta besjunes på alla ställen, så snart man kommer
in om Utgrunden, men med all säkerhet ligger Fartingen frie för
söfartningen innan för Wäskfåret och Öresundet, som nog ses af
Holmägnes belägenhet å Chartan allestädes efter segelleden samt hela
farwattnet hwilket består, som redan nämt är, af samma gottsebottn och
lergrund. I öfrigit påmint och Fullmäktige härleddes förrättningen
nu fridt, å en tid då genom den länge coninuerade nordlige vinden
Wattnet nu så blifwit förminskat och nedfallit, at den ligger an-
seuigt lägre än Wettubrynet, ordinarit plagar så Sommar tiden.
Äfwenledes yrkade Fullmäktige at Skeppsliderna som af Chartan
fördes här äro flera, och af sådan belägenhet, at söfartande alt efter
som de så norr eller söder på Wattnet, kunna söka och finna säkerhet
i Skäregården, med alla wäder som blåsa inom samt med S O och
fullt Östan, således kommer man efter wanligheten med S O södra far-
wattnet innan för Wäskfåret på säker ankar grund. In på ankars t-
ningarna i Öresundet norr ifrån träder man med fullt Östan wä-
der alt ungefär icke längre ifrån Staden än enligt Chartan en mil
och 166 alnar linea recta, eller och ifrån Stadens h m m B til Öre-
sundet efter segelleden i och en fjerdedels mil; så at vinden allenast ef-
ter de öftige 3 strecken af Compallen eller landwäden emellan de näm-

den, så kunna upprättas, utan stor kostnad, at man med bär-
tar därigenom beqvämligen lände framkomma, och är det icke
många år tillbaka då det skedde, oansedt det nu af wanfsöt-
sel är rätteligen igen grodt.

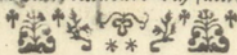
Wid denne Beskrifning torde den Gunstige Läsaren sakna et
och annat, som til äfventyrs tjenat både Stadsens Historie och
Oeconomie til närmare uplysning; men den korta tiden jag fått
betjena mig af til des utarbetande, jämte trängslan på Trycket har
tvingit mig at hålla medelvägen.

Imidlertid hoppas jag, at den Gunstige Läsaren allt til det bästa uttyder,
och icke fäster sin upmärksamhet så mycket på orden, at icke mera på salen och
sanutningen, hwilket skal upmuntra mig, at med det första i linset framgifs, så,
hwar jag wid lediga stunder samlat, angående beskrifningen öfwer följande delar-
ne af Pedersöre Söln.

Ande på Första Delen.

De sex och O'frestända söderanden ifrån denna wallen. Och kunna Farty-
gen däremot utlöpa ifrån reddene med alla östliga wäder til och med fulla
sydliga och nordliga windarne. Ytterligare hoppade Fullmäktige huruledes de
anlago mäsståret på som ägande en god bärhamn och således tjenligast til Lots
plats, för ut och ingående Fartygen. Föröfrigt påstodo Jacobsstads Fullmäkti-
ge, at ehuru Landtmätarens ordres ej directe innehålla, at utröna om Stapel-
stads plan och utrymme m. m., så vilja de dock hafwa detta infört huruledes å
Carlholmen lit. (h g) ges fördelagtig lägenhet at inrätta Skepswars, hvar öswanför-
re 12 å 15 f. diup, samt at twärt emot på andra sidan af farwattnet å Stadsens
fasta land ligger den så kallade Ahlholmen; hwarunder enligit Chärta 22 f. diup-
let befants, inuom pricksningen, samt at den är bewuren med gransfog af stenig
och sand grund, afstånd på alla sidor, hwarå, som Chärta lit. (bm) utwisar,
är tjenligt utrymme til Stadsens utwidgande, i den händelsen söga Öf-
werbeten kunde i näder finna för godt, at medgifswa Stapeln.

Intelligen yttrade sig Fullmäktige ifrån bägge Städerne, huruledes de nu
efter skedd mätning och peigling, befunnit denne Stadsens situation och omfän-
gheter wid farwattnet wara mera förmonliga än uti de för Jacobsstad un-
der den 21 Februarii sst wetne författade och til Wälborne Herr Lagman och
V. Landshöfdingen wid sammanträdet i Gamle Carleby ingifne motiver blifwit
föbrebratte, i anseende hwartil de förbehålla sig, at sedan förrättningen i Gam-
le Carleby för sig gärt, och blifwit änd. d. så efter skedd jämnförelle angående för-
delarne Städerne emellan, å högmederbörlig ort inform. med sine erindringar.
Således wara förrättat och efter uppgifwandet befunnit intyga tid och ort före-
skrefne, comm. Landtmätare och samtel. Fullmäktige.

Telmens Uttydning

På

CHARTAN TAB. II.

Num. 1. Jacobsstas Fägg.

2 Kitcholmen, hwarest Sjöstylen är belägen.

3 Ahlholmen b. m. 4 Kråkholmen.

5 Busk och Labak örn. 6 Hällor.

7 Nilas örn. 8 Permo Landet.

9 Beckbruket på Diurgården.

10 Fasta Landet af Kyrkobyn.

11 Pirile Ö.

12 Stora Berlluoto Näställe.

13 Lilla Berlluot. 14 Får Holmen.

15 Stora Lysarholmen. 16 Lilla d:o

17 Märagrundet. 18 Gräggör.

19 Stora Sandörn. 20 Lilla d:o.

21 Röringhällan och Kullutörn.

22 Bredskäret.

23 Ådön, här fins Prober sten.

24 Näppskären.

25 Kasgrundet, hwarest en Båt är.

26 Raustall.

27 Nälänien emellan Jacobsstad med Kyrkobyn och Lärmo ifrån Keisarkubben i til N:o 12 Stora Bergluot.

28 Isfen Nälänie emellan Lärmo och Lapplax.

29 Gloskären.

30 Nälänie emellan Lärmo och Cronoby. Soln.

31 Lärmo Ön, bebodd af 12 Hemman. i öde.

32 Brändörn, med Hara, Del och Granholmen.

33 Risen.

34 Stora Furuholmen.

35 Lilla dito.

36 wikarholmen.

37 Tuforn * Svinörn.

38 Rishällan.

39 Slutthällan.

40 Lill Grundörn.

41 Rönskäret.

42 Gaddarne.

43 Högn.

44 Bods Särne.

45 Böfskäret.

46 Hamnörn.

47 Bergörn, &c.

48 Hallör.

49 Grästungorne.

50 Lill Häftskär.

51 Kalförs Flöppan.

52 Tolfsmans grunder, härifrån går Nälänien emellan Lärmo och Eugmo

til N:o 53 Stora Häftskäret, och

vidare til 54 Rönskäret, samt sist

til 55 Långd Skatan; därest äfwen

Cronoby med Gamle carleby. Sol-

nar sammanlösta.

56 Eugmo Landet, här är och 12 hem-

man med 1 öde.

57 Eugmo Strömmen.

58 Laxgrundet.

59 Banholmen.

60 Horsholmen.

61 Bockholmen.

62 Fialaholmen.

63 Köpmansholmen.

64 Tallskäret.

65 Björkholmen.

66 Mindre dito.

67 Luförn.

68 Stora d:o.

69 Tallskäret.

70 Tallskärs örn.

71 Skräckskäret.

72 Elpskäret.

73 Högnörn.

74 Wargholms Refvela.

75 Nälänien emellan Eugmo och Gam-

le carleby, ifrån N:o 55 Lång Skat-

tan til Diupörarne, och så vidare

til Hafs.